

Діана Флінта,

студентка 1 курсу

Факультету фізико-математичної, комп'ютерної та технологічної освіти

Наук. керівник: **В. В. Чумак,**

к. психол. н., доцент (БДПУ)

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КОНКУРЕНЦІЇ ЯК МІЖСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Актуальність. Сьогодні конкуренція відіграє величезну роль і займає важливе місце в кожній сфері життя суспільства. Крім того, конкуренція є актуальною проблемою в ринковій економіці і міжособистісній взаємодії. Саме конкуренція є рушійним способом підвищення працездатності, а також стимулятором інновацій.

Ступінь досліджуваності проблеми. Праці багатьох вчених (Андерсон, Й. Зографова, О. Леонт'єв, Мелісса Морроу, Рене Моборн, Роберт Чалдині та ін.) спрямовані на дослідження психологічних аспектів конкуренції. К. Абульханова-Славська, В. Автономова, Г. Андрєєва, А. Асмолова, А. Брушлінський, Н. Гришина, О. Дейнеки, Л. Ємельянова, А. Єршова, Н. Розанова, А. Свенціцький та ін. досліджували конкуренцію як один з видів міжособистісної взаємодії. Однак залишається до кінця нерозв'язаною проблема психологічних аспектів конкуренції. С. Головін визначає конкуренцію, як одну з основних форм організації міжособистісної взаємодії, спрямовану на досягнення індивідуальних або групових цілей та інтересів в умовах протистояння. Конкуренція є джерелом запеклих конфліктів і ворожості, якщо не доповнюється прагненням до співпраці.

Мета та методи дослідження. Вивчення психологічних аспектів конкуренції як міжособистісної взаємодії.

Сутність дослідження. Конкуренція вимагає взаємодії фізичних і розумових якостей суб'єкта. Завдяки цьому, конкуренція набуває ряд переваг: підвищення ефективності виконання діяльності, відбувається відкриття прихованих резервів суб'єкта праці. Нами було проведено дослідження в конкурентному середовищі, в ньому брало участь три суб'єкта – учасники міських змагань з легкої атлетики, бігу на дистанції 200 метрів. Перед кожним учасником було поставлено завдання зайняти перше місце. Кожен з учасників дослідження старанно тренувався, щоб перемогти свого суперника. Всі спортсмени підвищили свої результати, але переміг тільки один, що призвело до загострення взаємин між ними, а також агресію одного учасника в сторону переможця, а в іншого невпевненість у собі.

В експерименті Андерсона і Мелісси Морроу пропонувалося досліджуваним поперемінно грати в комп'ютерну гру, половина досліджуваних грала, змагаючись (порівнюючи свій рахунок), а інша половина – співпрацюючи (об'єднуючи свій рахунок). Налаштувавшись на змагання, досліджувані без необхідності вбивали ігрових персонажів на 61% частіше. Суперництво породжувало агресію. Конкуренція «виграв – програв» породила інтенсивний конфлікт, негативний образ ворога і сильну внутрішню групову згуртованість. Отже, у конкуренції є незаперечна позитивна сторона – конкурентна взаємодія, одна з провідних причин істотних змін у будь-якій сфері життєдіяльності людини, саме вона є

потужним двигуном у сфері бізнесу, політики, професійних досягнень людини.

Конкуренція дуже складний процес, на неї впливає безліч факторів: мотивація, задоволеність працею, якість життя, наявність негативних форм організаційної поведінки та інше. Конкуренція має взаємозв'язок з конкурентоздатністю. Тільки конкурентоздатна людина може конкурувати. Конкурентоздатність визначається такими якостями: чіткість цілей і ціннісних орієнтацій, працьовитість, творче ставлення до справи, здатність до ризику, незалежність, лідерство, прагнення до безперервного саморозвитку, стресостійкість, відхід від шаблонних стандартів. Таким чином, особистість, яка буде володіти даними якостями, матиме кращий результат у конкурентній ситуації. У рамках дослідження умов розвитку якостей конкурентоздатної особистості нами була розроблена структурно-функціональна модель цього процесу розвитку. До складу моделі увійшли наступні взаємопов'язані компоненти: пізнавальна (сформованість знань, необхідних для саморозвитку якостей конкурентоспроможної особистості); мотиваційно-ціннісний (особистісна значимість саморозвитку якостей конкурентоспроможної особистості); діяльнісний (організація дій, спрямованих на саморозвиток якостей конкурентоспроможної особистості). Спираючись на структуру даної моделі можна розвивати необхідні якості.

Висновки. Отже, завдяки конкуренції зароджуються нові ідеї та методи реалізації цих ідей. Тільки на основі конкурентного середовища суспільство може досягти високого рівня економічного, технічного та культурного розвитку. Конкуренція повинна бути тісно пов'язана з кооперацією. Конкурентна взаємодія вимагає встановлення певних правил і регулюючих санкцій, без яких вона перетворюється в войовничий хаос та набуває негативний характер.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чалдині Р. Психологія впливу / Роберт Чалдині. – К.: Клуб Сімейного Дозвілля, 2015. – 368 с.

Світлана Халява,

студентка 4 курсу

факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв

Наук. керівник: **О. В. Горецька,**

к. психол. н., доцент (БДПУ)

СИНДРОМ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ У ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Актуальність. Професійна діяльність вихователя закладу дошкільної освіти відноситься до професій, яким притаманний феномен емоційного вигорання, наявність якого призводить до зростання психоемоційної напруги, фізичного та психічного виснаження тощо.

Ступінь досліджуваності проблеми. На сьогодні феноменологію емоційного вигорання, методи його психодіагностики, психопрофілактики, психокорекції досліджено досить ґрунтовно (В. Бойко, М. Буріш, Н. Водоп'янова, А. Дворкін, Дж. Еделвіч, Т. Зайчикова, Е. Іваніцкі,